

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan-Karasińska

Protokolant: sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 kwietnia 2022 r. w Warszawie

sprawy J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o emeryturę pomostową

na skutek odwołania J. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 10 marca 2015 r. znak (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu J. W. prawo do emerytury pomostowej,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz odwołującego J. W. kwotę łącznie 270,00 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w tym kwotę 90,00 zł (dziewięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa w instancji odwoławczej.

Sygn. akt VII U 4812/19

UZASADNIENIE

J. W. w dniu 18 marca 2015 r. złożył do Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 10 marca 2015 roku, znak: (...), odmawiającej przyznania emerytury pomostowej.

Ubezpieczony w uzasadnieniu odwołania wskazał, że w jego ocenie przepracował w warunkach szczególnych, przy azbeście, łącznie 15 lat (odwołanie, k. 2-2v. a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swe stanowisko Zakład wskazał, że odwołujący się po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, a na 1 stycznia 2009 r. nie udowodnił wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach, wymienionej w pkt. 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszącego co najmniej 10 lat. Organ rentowy uznał bowiem jedynie 5 lat, 7 miesięcy i 8 dni takiej pracy, udokumentowanej zaświadczeniami wydanymi na podstawie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych (odpowiedź na odwołanie, k. 18-18v. a.s.).

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2017 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie oddalił odwołanie J. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 10 marca 2015 roku, znak: (...). Wyrok został zaskarżony w drodze apelacji przez stronę odwołującą (wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 21 kwietnia 2017 r. wraz z uzasadnieniem, k. 113-119 a.s.).

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 26 września 2019 r. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga z dnia 21 kwietnia 2017 r. i przekazał temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 września 2019 r., k. 161 a.s.).

W uzasadnieniu powyższego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd Okręgowy, nie odnosząc się w ogóle do wskazanych przez odwołującego się dowodów, wymienionych także w apelacji, w tym wnioskowanych dowodów z zeznań świadków, nie ustalił stanu faktycznego sprawy niezbędnego do wyrokowania, tj. nie ustalił, jakie czynności w ramach stosunku pracy wykonywał odwołujący się w spornych okresach oraz w jakim wymiarze czasu pracy były one świadczone, co pozwoliłoby dopiero na stanowcze stwierdzenie, że praca ta nie była wykonywana w szczególnych warunkach w rozumieniu wyżej wskazanych przepisów, czym naruszył art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy nie poczynił w sprawie podstawowych ustaleń faktycznych, tj. w ogóle nie ustalił, jakie konkretne prace, tj. o jakim charakterze, rzeczywiście, w praktyce, wykonywał apelujący w okresach objętych sporem, co umożliwiłoby dopiero ich stosowną kwalifikację w kontekście pkt 32 załącznika nr 1 „Wykaz prac w szczególnych warunkach” do ustawy o emeryturach pomostowych i bezpodstawnie uznał, że tylko stosowne zaświadczenia wydane przez pracodawców mogą być dowodami na okoliczność wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w tym w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Okręgowy nie wziął przy tym w ogóle pod uwagę okoliczności, że nazwa stanowiska pracy nie decyduje o charakterze pracy, jako wykonywanej w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Okręgowy nie wskazał, jakie konkretne ustalenia faktyczne poczynił w zakresie pracy wnioskodawcy świadczonej przez niego w spornych okresach oraz w zakresie warunków, w jakich odbywało się wykonywanie przez wnioskodawcę ustalonych szczegółowo czynności pracowniczych. Sąd Apelacyjny wskazał, że przy braku ustaleń faktycznych co do rzeczywistego charakteru pracy wnioskodawcy w spornych okresach, w tym warunków jej świadczenia, nie stanowi oceny materiału dowodowego stwierdzenie Sądu Okręgowego, że „nie podzielił stanowiska odwołującego się, bowiem z zaświadczeń jasno wynika, w jakim okresie odwołujący się pracował bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu”. Ponadto, konkluzję powyższą Sąd Okręgowy rozciągnął również na okres odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej, której nawet nie odnotował w swoich „ustaleniach faktycznych”, nie analizując charakteru prawnego tego okresu w aspekcie uprawnień wnioskodawcy do spornego świadczenia. Sąd Apelacyjny podkreślił, że zaskarżony wyrok zapadł bez szczegółowego ustalenia przez Sąd I instancji, jakie konkretne czynności w ramach powierzonych wnioskodawcy stanowisk, wykonywał on świadcząc pracę w spornych okresach oraz czy czynności te mogą być zakwalifikowane do prac wykonywanych w szczególnych warunkach w rozumieniu pkt 32 załącznika nr 1 „Wykaz prac w szczególnych warunkach” do ustawy o emeryturach pomostowych i jaki był ewentualnie wymiar tych prac. Dokładne ustalenie charakteru świadczonej przez wnioskodawcę pracy i jej wymiaru, a także okresu jej świadczenia jest zatem niezbędne do oceny, czy była to praca opisana w pkt 32 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Uchylając zaskarżone rozstrzygnięcie Sąd Apelacyjny wskazał, że rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy będzie zobowiązany ustalić stan faktycznego w zakresie charakteru i wymiaru czynności pracowniczych wykonywanych przez odwołującego się w spornych okresach, w przypadku zaistnienia wątpliwości wymagających wiedzy specjalistycznej, Sąd powinien rozważyć dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu BHP, na okoliczność stwierdzenia, czy praca wnioskodawcy była pracą w warunkach szczególnych w rozumieniu pkt 32 załącznika nr 1 „Wykaz prac w szczególnych warunkach” do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Dopiero po dokonaniu powyższych ustaleń, a także po przeprowadzeniu ewentualnych innych dowodów zaoferowanych przez strony możliwa będzie ocena zasadności odwołania (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 września 2019 r., k. 166-184 a.s.).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. W. jest z zawodu ślusarzem- mechanikiem, a w okresie od dnia 1 września 1975 r. do 20 czerwca 1978 r. w Przedsiębiorstwie Państwowym Fabryce (...) odbywał praktyczną naukę zawodu, w trakcie której przez 3 dni pobierał naukę, oraz przez 3 dni pracował jako ślusarz mechanik. Następnie po zakończeniu praktyk został zatrudniony na podstawie umowy o pracę w okresie od 1 września 1978 r. do 23 kwietnia 1979 r. oraz w okresie od 2 czerwca 1981 r. do 13 sierpnia 1982 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest, wymienionych w pkt. 32 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych oraz z wykazie B, Dziale IV, poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowiskach ślusarz narzędziowy – pracownicy bezpośrednio zatrudnieni przy konserwacji i remontach maszyn i urządzeń wymienionym w wydziale II poz. 3 zał nr 2, ustawiacz maszyn - ustawiacz maszyn i urządzeń technologicznych wymienionym w wydziale II poz. 3 pkt 16 zał. Nr 2 do zarządzenia nr 2 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w zakładach resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. Ubezpieczony przebywał na zwolnieniach lekarskich w okresie: od 29 listopada 1978 r. do 2 grudnia 1978 r., od 4 stycznia 1979 r. do 12 stycznia 1979 r., od 4 kwietnia 1979 r. do 10 kwietnia 1979 r., od 3 sierpnia 1982 r. do 6 sierpnia 1982 r., od 9 sierpnia 1982 r. do 13 sierpnia 1982 r. (bezsporne, umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego z 2 września 1975 r., k. 142 a.s., świadectwo pracy z 23 grudnia 1999r., k. 142 a.s., świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze z dnia 28 kwietnia 2014 r., k. 143 a.s., załącznik do zaświadczenia z 28 kwietnia 2014 r., k. 143 a.s.).

W okresie od 24 kwietnia 1979 r. do 16 maja 1981 r. J. W. odbywał zasadniczą służbę wojskową, po ukończeniu której od 2 czerwca 1981 r. powrócił do pracy na dotychczasowym stanowisku ślusarza narzędziowego w Przedsiębiorstwie Państwowym Fabryce (...) w M. (książeczka wojskowa, k. 7 tom I a.r., świadectwo pracy z 13 sierpnia 1982 r., k. 142 a.s., zaświadczenie Fabryki (...) z 17 czerwca 2004r. – nienumerowane karty tom I a.r.).

Odwołujący się, w okresie od 1 listopada 1985 r. do 31 października 1991 r. był zatrudniony w Fabryce (...) w M.. Od dnia 1 listopada 1988 r. do 31 października 1991 r. wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach, bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest, wymienionych w pkt. 32 załącznika nr 1 ustawy o emeryturach pomostowych, na stanowisku ślusarz, ustawiacz maszyn, w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie od 30 sierpnia 1991 r. do 31 października 1991 r. przebywał na urlopie bezpłatnym. Praca była wykonywana w systemie 4 zmianowym. Ubezpieczony przebywał na zwolnieniach lekarskich w okresie: od 13 listopada 1989 r. do 17 listopada 1989r., od 4 grudnia 1990 r. do 16 grudnia 1990 r., od 1 lutego 1990 r. do 16 lutego 1990 r., od 19 marca 1990 r. do 11 kwietnia 1990 r. (bezsporne, zaświadczenie z dnia 28 kwietnia 2014 r., k. 10 i k. 12 tom III a.r., pismo procesowe organu rentowego z dnia 9 lipca 2015 r., k. 25 a.s., załącznik do zaświadczenia z 28 kwietnia 2014 r., k. 144 a.s.).

W okresie od 28 października 1992 r. do 30 września 1993 r. odwołujący był zatrudniony w Fabryce (...) S.A. w M.. Wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze czasu bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest, wymienionych w pkt. 32 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych oraz z wykazie B, Dziale IV, poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowiskach ślusarz remontowy – pracownicy bezpośrednio zatrudnieni przy konserwacji i remontach maszyn i urządzeń wymienionym w wydziale II poz. 3 zał. nr 2, ślusarz i ustawiacz form -ustawiacz maszyn i urządzeń technologicznych wymienionym w wydziale II poz. 3 pkt 16 zał. Nr 2 do zarządzenia nr 2 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w zakładach resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. Praca była wykonywana w systemie 4 zmianowym (świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze z dnia 28 kwietnia 2014 r., k. 145 a.s.).

W okresie od 1 października 1993 r. do 23 listopada 1999 r. odwołujący się był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym (...) S.A. w M., gdzie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace konserwacyjno

– remontowe w wydziałach przetwórstwa włókien szklanych wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 25 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze oraz na stanowisku ślusarz – mechanik wymienionym w dziale XIV poz. 25 pkt 2 zał. Nr 1 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w zakładach resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego, a następnie w okresie od 29 listopada 1999 r. do 29 lutego 2000 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym (...) S.A. w likwidacji w M.. Ubezpieczony przebywał na zwolnieniach lekarskich w okresie: od 5 sierpnia 1994 r. do 12 sierpnia 1994r., od 17 października 1994 r. do 20 października 1994 r. od 19 czerwca 1995 r. do 24 czerwca 1995 r. od 6 października 1995 r. do 11 października 1995 r., od 15 lipca 1996 r. do 31 lipca 1996r., od 28 lipca 1997 r. do 8 sierpnia 1997 r., od 17 listopada 1997 r. do 22 listopada 1997 r. od 1 grudnia 1997 r. do 7 grudnia 1997 r. od 1 sierpnia 1998 r. do 14 sierpnia 1998 r. od 15 października 1998. do 24 października 1998r., od 10 stycznia 2000r. do 28 stycznia 2000 r. (świadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze z dnia 29 lutego 2000 r., k. 146 a.s., świadectwo pracy z dnia 29 lutego 2000 r., k. 19 tom I a.r.).

Przedsiębiorstwo Państwowe Fabryka (...) w M. ulegało przekształceniom, następcami prawnymi ww. przedsiębiorstwa były kolejno: Fabryka (...) S.A., (...) S.A. oraz (...) S.A. (bezsporne, a nadto świadectwo pracy z 28 kwietnia 2014r., k. 143 a.s.).

Zatrudniające odwołującego przedsiębiorstwo był zakładem pracy korzystającym z materiałów zawierających azbest, zostało wymienione w Zarządzeniu Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego nr 3 z dnia 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. Azbest był stosowany m. in. przy produkcji klocków hamulcowych i okładzin ciernych, a także stosowany jako komponent materiałów ciernych stosowanych przy szlifowaniu. Pracownicy wykonujący pracę przy azbecie otrzymywali posiłki regeneracyjne, a ich praca odbywała się w systemie czterozmianowym, po 6 godzin dziennie. Ponadto przysługiwał im dodatkowy urlop w wymiarze 12 dni rocznie. Zakłady (...) stosowały azbest do 1999r. (świadectwo pracy z 28 kwietnia 2014r., k. 143 a.s., zeznania świadka R. Ś., k. 253 a.s., zeznania J. W., k. 253-254 a.s.).

W okresie od 1 września 1978 r. do 23 kwietnia 1979 r., od 2 czerwca 1981 r. do 13 sierpnia 1982 r., od 1 listopada 1985 r. do 31 października 1991 r., od 28 października 1992 r. do 30 września 1993 r., 1 października 1993 r. do 23 listopada 1999 r. odwołujący wykonywał pracę przy produkcji okładzin ciernych i klocków hamulcowych. Okładziny produkowano z mieszanek, składających się m. in z azbestu i sztucznych włókien. Odwołujący wymieniał zawory, usuwał awarie i ustawiał formy produkujące okładziny cierne na prasach i odlewał je. Formy były wykonane z azbestu i były przystosowane do azbestu. Produkcja odbywała się w wysokich temperaturach w hali głównej (zeznania świadka R. Ś., k. 253 a.s., zeznania J. W., k. 253-254 a.s.).

J. W. w dniu 4 lutego 2015 r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej (wniosek z 4 lutego 2015 r., k. 1-6 tom V a.r.). W oparciu o złożoną dokumentację oraz dokumentację znajdującą się w aktach rentowych w dniu 10 marca 2015 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał decyzję znak: (...), którą odmówił ubezpieczonemu prawa do dochodzonego świadczenia. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że odmówił przyznania emerytury pomostowej, ponieważ na dzień 1 stycznia 2009 roku odwołujący się nie udowodnił wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach, wymienionej w pkt. 32 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, wynoszącego co najmniej 10 lat. Ogólny staż pracy odwołującego się organ rentowy określił na 35 lat, 2 miesiące i 10 dni, natomiast staż pracy bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu określił na 5 lat, 7 miesięcy i 8 dni. Do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, wymienionej w pkt. 32 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych organ przyjął następujące okresy: od 1 września 1978 roku do 23 kwietnia 1979 roku, od 2 czerwca 1981 roku do 13 sierpnia 1982 roku, od 1 listopada 1988

roku do 29 sierpnia 1991 roku oraz od 28 października 1992 roku do 30 września 1993 roku (decyzja ZUS z dnia 10 marca 2015 roku, k. 13 tom V a.r.).

J. W. odwołał się od powyższej decyzji inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie k. 2-2v. a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonego w toku postępowania materiału dowodowego, obejmującego liczną dokumentację oraz zeznania świadka i odwołującego. Zebrane w sprawie dowody Sąd uznał za wiarygodne.

Dowodom z dokumentów, w skład których wchodziły m. in. akta osobowe odwołującego z jego okresu zatrudnienia na przełomie lat 1978 – 1999 oraz dokumenty widniejące w aktach rentowych odwołującego Sąd dał wiarę w całości w zakresie, w jakim wynikały z nich wskazane

w stanie faktycznym okoliczności. Dowody te nie były kwestionowane przez strony postępowania, a ich treść nie budziła zastrzeżeń Sądu.

Sąd dał również wiarę zeznaniom przesłuchanego w sprawie świadka R. Ś., który pracował w tym samym okresie co odwołujący i na tym samym stanowisku ustawiacza form, wobec czego miał on wiedzę o specyfice produkcji w ww. przedsiębiorstwie, w szczególności w zakresie stosowania materiałów zawierających azbest. Ponadto R. Ś. pracował z odwołującym, był bezpośrednim świadkiem wykonywanych przez niego obowiązków i znał warunki, w jakich pracował. Z kolei zeznaniom odwołującego Sąd przede wszystkim dał wiarę w zakresie, w jakim przedstawiał on fakty zbieżne z informacjami uzyskanymi z pozostałych zebranych w sprawie dowodów.

W toku postępowania Sąd przeprowadził dowód z opinii głównej oraz uzupełniających biegłego sądowego z zakresu (...). Sąd nie oparł się jednak na opiniach biegłego głównej i uzupełniających w żadnym zakresie. Sąd miał na uwadze, że biegły wskazał w opinii głównej, że całość dokumentacji załączonej do akt sprawy nie pozwala na stwierdzenie, że odwołujący w spornym okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danych stanowiskach pracy w oparciu o wymagania ustawy o emeryturach pomostowych. Dokumentacja nie została w toku sprawy uzupełniona o dodatkowe dokumenty z akt osobowych dotyczących odwołującego. Wobec powyższego w ocenie Sądu niezrozumiałym jest dokonanie przez biegłego oceny, czy dane stanowisko wymienione w kartach wynagrodzeń i świadectwach pracy odwołującego odpowiada wykazowi prac w szczególnych warunkach, jednocześnie nie przyporządkowując tego w żaden sposób do okresów zatrudnienia odwołującego. Opinie te okazały się więc nieprzydatne, ponieważ nie zawierały odpowiedzi na postawione w tezie dowodowej pytanie, czy praca wykonywana przez ubezpieczonego w spornych okresach była wykonywaną w warunkach szczególnych w rozumieniu pkt 32 załącznika nr 1 „Wykaz prac w szczególnych warunkach” do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy wskazuje, że ze względu na liczne zmiany organizacyjne przedsiębiorstwa, w którym odwołujący był zatrudniony na przełomie lat 1978-2000, na potrzeby dalszych rozważań Sąd przyjął jednolitą nomenklaturę i w odniesieniu do określenia tego przedsiębiorstwa (...) Fabryka (...) w M.”.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie J. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z dnia 10 marca 2015 roku, znak: (...) było zasadne.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się wokół kwestii prawa odwołującego do emerytury pomostowej. Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestię nabywania przez osoby uprawnione praw emerytalnych jest ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednakże ustawodawca w osobnym akcie prawnym, tj. z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1924 t.j) dopuścił możliwość nabycia świadczenia emerytalnego – w postaci emerytury pomostowej – na szczególnych zasadach, polegających na obniżeniu wieku emerytalnego o 5 lat pod warunkiem spełnienia dodatkowych przesłanek. Ustawa ta ma charakter

przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania świadczenia dla osób urodzonych po dniu 31 stycznia 1948 r., które prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze rozpoczęły przed dniem 1 stycznia 1999 roku. Celem tej ustawy jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013, nr 5-6, poz. 62 i z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12, LEX nr 1284720).

Wskazany cel ustawy o emeryturach pomostowych realizują przepisy określające warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia, w tym art. 4 i art. 49. W myśl pierwszego z nich, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5 - 12 przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
5. przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
6. po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Z powołanego unormowania wynika, że przy nabywaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie w/w przepisu uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, jednakże dotyczy to wyłącznie sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich pozostałych przesłanek określonych w art. 4.

W przedmiotowej sprawie praca, którą J. W. wskazywał jako wykonywaną w warunkach szczególnych, była realizowana bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest, stąd istotny jest w jego przypadku art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych, który wskazuje, że pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

1. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

Poza sporem pozostawało w sprawie, że J. W. po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, a zatem nie spełniał wymogu wynikającego z art. 8 w związku z art. 4 pkt 6 ustawy. Nie wyklucza to jednak możliwości uzyskania przez niego świadczenia, bowiem wyjątek od zasady wynikającej z w/w przepisów wprowadził art. 49 ustawy. Zgodnie z tym przepisem prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1. po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
2. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
3. w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2 okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

J. W. spełnił wymagane warunki. Urodził się po 31 grudnia 1948r. (art. 49 w związku z art. 8 i art. 4 pkt 1 ustawy), osiągnął wiek 55 lat (art. 49 w związku z art. 8 pkt 1 ustawy) posiada okres składkowy wynoszący co najmniej 25 lat (art. 49 w związku z art. 8 i art. 4 pkt 4 ustawy), a ponadto przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 49 w związku z art. 8 i art. 4 pkt 5 ustawy) oraz rozwiązał stosunek pracy (art. 49 w związku z art. 8 i art. 4 pkt 7 ustawy).

Organ rentowy zakwestionował natomiast fakt posiadania przez odwołującego okresu pracy w szczególnych warunkach przewidziany w art. 8 pkt 2 wynoszącego co najmniej 10 lat i w art. 4 pkt.2 wynoszącego co najmniej 15 lat. Argumentacja organu rentowego dotyczyła okresu zatrudnienia J. W. w Fabryce (...) w M. od 14 sierpnia 1985 r. do 31 października 1991 r., od 1 października 1993 r. do 23 listopada 1999 r. oraz okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie od 24 kwietnia 1979 r. do 16 maja 1981 r. Zgodnie ze stanowiskiem organu rentowego w myśl art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych płatnik składek zobowiązany jest do wystawienia zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. Zdaniem organu rentowego płatnik składek wystawił takie zaświadczenia jedynie za okresy od 1 września 1978 r. do 23 kwietnia 1979 r., od 2 czerwca 1981 r. do 13 sierpnia 1982 r., od 1 listopada 1988 r. do 31 października 1991 r., z wyłączeniem urlopu bezpłatnego od 30 sierpnia 1991 r., od 28 października 1992 r. do 30 września 1993 r. i w ocenie organu rentowego tylko te okresy powinny zostać zaliczone do pracy w szczególnych warunkach do emerytury pomostowej. Jak wskazano powyżej, odwołujący w toku postępowania skupił się całym okresie pracy w Fabryce (...) i kwestionując stanowisko organu rentowego powoływał się na fakt pracy wykonywanej bezpośrednio przy azbestie na stanowisku ustawicza form przez cały okres zatrudnienia u ww. pracodawcy. Stąd też spór w niniejszej sprawie sprowadzał się więc do rozważenia, czy wykonywana przez odwołującego praca w Fabryce (...) w M. w okresie od 14 sierpnia 1985 r. do 31 października 1991 r., od 1 października 1993 r. do 23 listopada 1999 r. oraz okres odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie od 24 kwietnia 1979 r. do 16 maja 1981 r. mogą zostać zakwalifikowane jako praca w szczególnych warunkach w rozumieniu stosownych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Mając na względzie istotę sprawy Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe w oparciu o zeznania świadka i odwołującego, a także liczne dokumenty, w tym akta osobowe i akta rentowe odwołującego. W ocenie Sądu całokształt ustaleń poczynionych na tle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do uznania, że sporny okres zatrudnienia i okres odbywania służby wojskowej J. W. może zostać uwzględniony przy ustalaniu jego prawa do emerytury pomostowej jako okres pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, a za powyższym stwierdzeniem przemawia szereg okoliczności, które należało wziąć pod uwagę.

W pierwszej kolejności Sąd miał na względzie, że prace z azbestem zostały wymienione w punkcie 32 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Pozycja ta wymienia jako prace w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 3 ust. 1 ww. ustawy, „prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem”. Z kolei wskazana w świadectwach pracy odwołującego z dnia 27 kwietnia 2014 r. pozycja wykazu B, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. jako prace w warunkach szczególnych określa „prace bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu”. Powyższe opisy stanowisk nie są tożsame, przy czym ich redakcja prowadzi do wniosku, zgodnie z którym definicja pracy w warunkach szczególnych z azbestem w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych zawiera się w definicji tego rodzaju pracy w myśl ustawy emerytalnej i wspomnianego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. Pierwszy z przypadków dotyczy pracy przy przetwórstwie materiałów, które zawierały azbest, drugi zaś dotyczy bezpośrednio prac przetwórczych prowadzonych na azbestie.

Na tej podstawie w ocenie Sądu można przyjąć, że skoro pracodawca wskazał, że odwołujący „bezpośrednio pracował przy przetwórstwie azbestu”, to jednocześnie wykonywał też prace „bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest”. Taka redakcja ww. pozycji prac nie jest w ocenie Sądu przypadkowa i przemawia za uznaniem, iż zamiarem ustawodawcy było zagwarantowanie wcześniejszych świadczeń emerytalnych szerszej grupie pracowników, którzy pracowali przy tak szkodliwej substancji, jaką jest azbest. Stopień szkodliwości warunków pracy był bowiem niewątpliwie wyższy przy wykonywaniu czynności bezpośrednio przy azbestie, niż przy materiałach, które azbest zawierały, choćby ze względu na ilość substancji.

W oparciu o zebrane w sprawie dowody Sąd nie miał wątpliwości, że zatrudniający odwołującego zakład pracy stanowił przedsiębiorstwo przetwarzające azbest. Fabryka (...) w M. została wymieniona jako zakład przetwarzający azbest zarówno w pkt 9 poz. 9 Dział VII (w przemyśle lekkim) Załącznika nr 1 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985r. stanowiącym wykaz stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej, wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., jak również w pkt 1 załącznika nr 3 do ustawy z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2017r. poz. 2119). Potwierdzają to również zeznania przesłuchanych w sprawie świadka R. Ś. i odwołującego J. W., którzy zgodnie wskazywali na to, że przedsiębiorstwo zajmowało się wytwarzaniem takich produktów jak m. in. okładziny cierne oraz klocki czy tarcze hamulcowe i wykorzystywało w procesie produkcyjnym azbest. Produkcja odbywała się w wysokich temperaturach w hali głównej przedsiębiorstwa. Pracownicy przedsiębiorstwa otrzymywali dodatkowe dni wolne w roku z tytułu narażenia na azbest, praca była wykonywana w systemie 4 zmianowym, a ponadto zakład pracy wystawiał pracownikom świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. W powyższym zakładzie pracy odwołujący przez cały okres zatrudnienia pracował na tożsamym stanowisku pracy ustawiacza form, wykonywał również czynności związane z usuwaniem awarii. Co prawda w świadectwach pracy odwołującego znajdują się wzmianki o różnych stanowiskach pracy ślusarz narzędziowy, ustawiacz maszyn, ślusarz, ślusarz remontowy, ślusarz-mechanik. W ocenie Sądu, co wynika również ww. wykazu A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., stanowiska te są stanowiskami związanymi z procesem produkcyjnym, co wskazuje, że odwołujący miał bezpośrednią styczność z przetwarzanym w Fabryce (...) w M. azbestem. Znajduje to potwierdzenie

w zeznaniach świadka R. Ś., który współpracował z odwołującym przy produkcji okładzin ciernych, wskazywał na to również w swoich zeznaniach sam odwołujący. Wykonując prace ustawiacza form oraz obsługi urządzeń i maszyn wykonywał prace związane

z wytwarzaniem okładzin ciernych, które powstawały z mieszanek zawierających m. in. wymienioną wyżej, szkodliwą substancję. Odwołujący, tak jak i inni pracownicy produkcyjni, ze względu na obecność azbestu oraz substancji pochodnych pracowali w systemie czterozmianowym oraz posiadali uprawnienie do dodatkowych dni urlopu w wymiarze 12 dni rocznie. Nie bez znaczenia zdaniem Sądu jest również fakt, iż zatrudniający odwołującego zakład pracy został wymieniony we wspomnianym już wyżej zarządzeniu ministra hutnictwa czy też w ustawie o zakazie stosowania azbestu. Mając na względzie treść tych aktów prawnych wyróżnienie przedsiębiorstwa, w którym odwołujący pracował, wiązało się ze szczególnymi warunkami wykonywanej w niej pracy.

Wymienione wyżej podstawy faktyczne prowadziły do uznania przez Sąd, że praca odwołującego wykonywana również w okresach od 14 sierpnia 1985 r. do 31 października 1991 r., od 1 października 1993 r. do 28 września 1997 r. powinna zostać zakwalifikowana jako praca w warunkach szczególnych w myśl ustawy o emeryturach pomostowych. Ustalając ww. datę 28 września 1997 r. Sąd miał na uwadze, że ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest weszła w życie z dniem 28 września 1997 r., jednakże mając na względzie krótki odstęp czasu między datą wskazaną w świadectwie pracy a datą wejścia w życie ww. ustawy, jak również brak informacji co do tempa przebiegu zmian w zakresie produkcji przemysłowej realizowanej przez zakład pracy i związanej z tym realizacją zakazu stosowania wyrobów zawierających azbest można przyjąć ww. datę za dzień, w którym odwołujący rzeczywiście zakończył pracę z azbestem.

Sąd do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych zaliczył J. W. również okres od 24 kwietnia 1979 r. do 16 maja 1981 r., kiedy ubezpieczony odbywał służbę wojskową. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem, okres zasadniczej służby wojskowej, odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (por. Wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2006r., III UK 5/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 108). Stanowisko takie znalazło potwierdzenie również w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16 października 2013 r. w sprawie II UZP 6/13, zgodnie z którą czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974r.) zalicza się na warunkach wynikających z tego przepisu – do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Uchwała Sądu Najwyższego (7) z 16 października 2013r., II UZP 6/13, OSNP 2014, nr 3, poz. 42.). W ocenie Sądu, należało zatem zaliczyć do okresu pracy w warunkach szczególnych czas odbywania przez J. W. służby wojskowej, ponieważ ubezpieczony podjął pracę w warunkach szczególnym przed rozpoczęciem służby wojskowej oraz powrócił na dotychczasowe stanowisko pracy w przeciągu 30 dni od zakończenia służby wojskowej w dniu 15 maja 1981 r., powrócił do pracy na dotychczasowym stanowisku ustawiacza form w Fabryce (...) w M. tj. od 2 czerwca 1981 r.

Do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych Sąd nie uwzględnił okresów przebywania na urloпах bezpłatnych od 30 sierpnia 1991 r. do 31 października 1991 r. oraz zwolnieniach lekarskich, a także okresu odbywania praktycznej nauki zawodu od 1 września 1975 r. do 20 czerwca 1978 r. Na stanowisku pracy ucznia nauki zawodu przewidziana była norma czasu wnikająca z obowiązującego w spornym okresie (do czasu wejścia w życie Kodeksu pracy) art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy. Młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani byli do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu przez zajęcia teoretyczne w warunkach szkolnych. Czas pracy na stanowisku pracy, ze względu na ochronę pracownika młodocianego, nie mógł przekroczyć 6 godzin dziennie i 36 godzin tygodniowo. Do czasu pracy młodocianych wliczało się czas doksztalcania bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy, czy poza godzinami pracy, jednakże w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo. A zatem praca na podstawie umowy o naukę zawodu wykonywana była zawsze w rozmiarze mniejszym, niż obowiązujący na danym stanowisku, mimo że młodocianych w wieku powyżej lat 16 obowiązywał normalny czas pracy stosowany w zakładzie pracy (art. 13 ust. 2 ustawy o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy). Odwołujący przyznał, że w okresie od dnia 1 września 1975 r. do 20 czerwca 1978 r. w Przedsiębiorstwie Państwowym Fabryce (...) odbywał praktyczną naukę zawodu, w trakcie której przez 3 dni pobierał naukę, oraz przez 3 dni pracował. Odwołujący łączył więc naukę zawodu z obowiązkiem doksztalcania się w zasadniczej szkole zawodowej. W ten sposób był przyuczany do wykonywania pracy jako ślusarz – mechanik. Pracy tej nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, gdyż do czasu jego pracy był doliczony czas nauki w szkole. Jak przyznał sam odwołujący dni nauki przeplatały się z praktykami odbywającymi się w zakładzie. Odwołujący nie pracował tym samym stale i pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych, ale mniej o czas spędzony na doksztalcaniu w szkole. Wynika to zarówno z zeznań świadka, a także z oświadczenia odwołującego. J. W. w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jedynie wówczas, gdy nie uczęszczał na zajęcia szkolne oraz gdy po zakończonej nauce otrzymał angaż z dniem 1 września 1978 r.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy ocenił, że ubezpieczony spełnił przesłanki pozytywne, by uzyskać prawo do emerytury pomostowej w myśl art. 49 ustawy, bowiem łącznie legitymuje się łącznie dłuższym niż 15 letni okresem pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Do okresu uwzględnionego przez organ rentowy w wymiarze 5 lat, 7 miesięcy i 8 dni należało bowiem uwzględnić sporny okres odbywania zasadniczej służby wojskowej 24 kwietnia 1979 r. do 16 maja 1981 r. oraz okresy zatrudnienia w Fabryce (...) w M. od 1 listopada 1985 r. do 31 października 1991 r. i od 1 października 1993 r. do 28 września 1997 r. Jednocześnie nie zaistniały te przesłanki negatywne, które wykluczyłyby możliwość przyznania mu świadczenia.

Sąd zatem zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. rozstrzygającego o zasadzie odpowiedzialności za wynik postępowania. Natomiast ich wysokość została ustalona na podstawie § 9 ust. 2 oraz art. 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r. poz. 1800).